

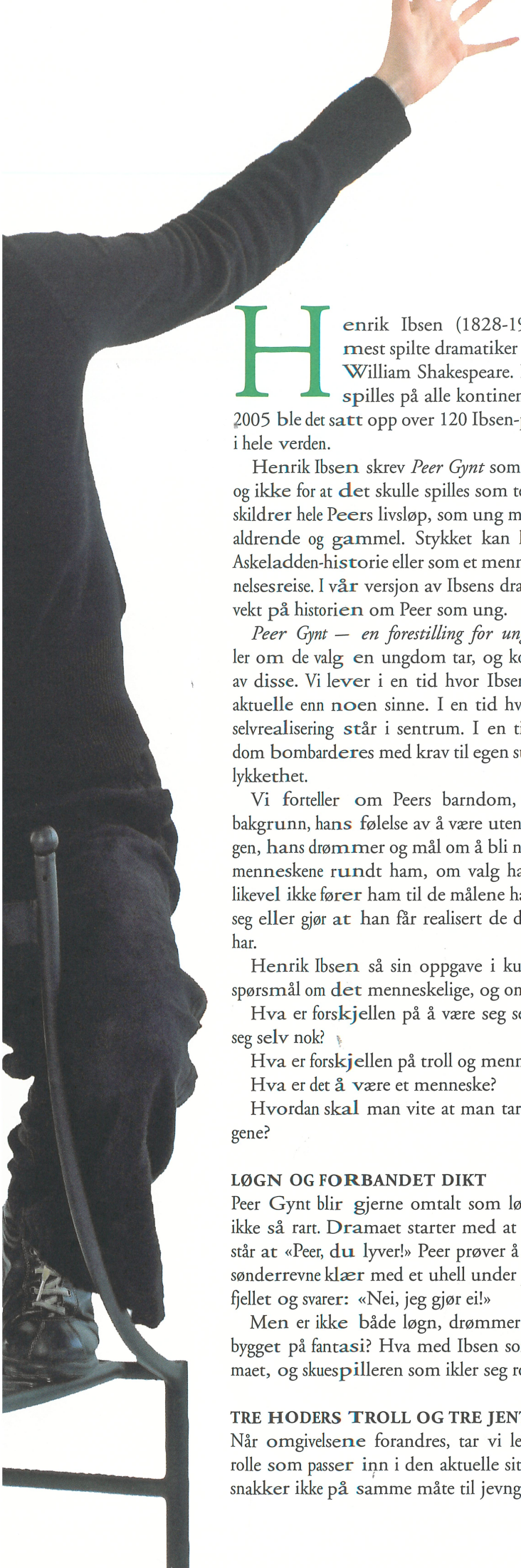

Peer Gynt

EN FORESTILLING
FOR UNGDOM

I PEER GYNT – EN FORESTILLING FOR UNGDOM ser vi hvordan Henrik Ibsen skildrer mennesker med følelser, sosiale problemer og utfordringer som angår oss alle. Forestillingen viser hvordan barndom, sosial bakgrunn og påfølgende mobbing av Peer Gynt blir utslagsgivende for hele hans karakterutvikling. I spenningsfeltet mellom hans sårbarhet og kjekkaseri formes karakteren. Han vil være med, men holdes utenfor. Valgene han tar fører ham på avveie.

Henrik Ibsen (1828-1906) er den mest spilte dramatiker i verden etter William Shakespeare. Hans stykker spilles på alle kontinenter, og våren 2005 ble det satt opp over 120 Ibsen-produksjoner i hele verden.

Henrik Ibsen skrev *Peer Gynt* som et lesestykke og ikke for at det skulle spilles som teater. Stykket skildrer hele Peers livsløp, som ung mann, middelaldrende og gammel. Stykket kan leses som en Askeladden-historie eller som et menneskes erkjennelsesreise. I vår versjon av Ibsens drama, legger vi vekt på historien om Peer som ung.

Peer Gynt – en forestilling for ungdom, forteller om de valg en ungdom tar, og konsekvensene av disse. Vi lever i en tid hvor Ibsen ord er mer aktuelle enn noen sinne. I en tid hvor individets selvrealisering står i sentrum. I en tid hvor ungdom bombarderes med krav til egen suksess og vellykkethet.

Vi forteller om Peers barndom, hans sosiale bakgrunn, hans følelse av å være utenfor, mobbingen, hans drømmer og mål om å bli noe stort. Om menneskene rundt ham, om valg han tar – som likevel ikke fører ham til de målene han hadde satt seg eller gjør at han får realisert de drømmer han har.

Henrik Ibsen så sin oppgave i kunsten å reise spørsmål om det menneskelige, og om livene våre.

Hva er forskjellen på å være seg selv og å være seg selv nok?

Hva er forskjellen på troll og mennesker?

Hva er det å være et menneske?

Hvordan skal man vite at man tar de rette valgene?

LØGN OG FORBANDET DIKT

Peer Gynt blir gjerne omtalt som løgner. Det er ikke så rart. Dramaet starter med at mor Åse påstår at «Peer, du lyver!» Peer prøver å forklare sine sonderrevne klær med et uhell under jakt på rein i fjellet og svarer: «Nei, jeg gjør ei!»

Men er ikke både løgn, drømmer og diktning bygget på fantasi? Hva med Ibsen som skrev dramaet, og skuespilleren som ikler seg rollene?

TRE HODERS TROLL OG TRE JENTERS GUTT

Når omgivelsene forandres, tar vi lett på oss en rolle som passer inn i den aktuelle situasjonen. Vi snakker ikke på samme måte til jevngamle venner,

lærere eller ukjente, men tilpasser oss hver enkelt, spesielt hvis det er noe vi vil oppnå. Det går kanskje greit å skifte identitet og utgi seg for å være en helt annen overfor fremmede, men det kan være vanskelig å opprettholde det nye selvbildet over tid.

ER DEN STERKEST SOM STÅR ALENE?

Da Henrik Ibsens gode venninne Camilla Collett leste om Solveig, ble hun aldeles rasende. Hun oppfattet Solveig som det mest utålelige, passive kvinnemenneske i verdenslitteraturen. Tenk å forspille sitt liv ved å sitte og vente på en mann som flakket omkring på stadig nye eventyr! En annen kvinnelig forfatter, Sigrid Undset, så saken stikk motsatt. Solveig, som brøt alle bånd med familien og bygden, hadde modig begitt seg ut i ødemarken for å finne og redde Peer Gynt. For henne var hun den stolteste, mest heroiske kvinneskikkelse av dem alle.

JEG ER MEG SELV FRA TOPP TIL TÅ

I dramaet tester Ibsen ut mulighetene for menneskelig aktivitet. Peer forsøker etter beste evne å få suksess ute i verden. Han holder lav moralsk standard, driver slavehandel og handler med bibler. Så lenge han lykkes og har penger nok, er det få restriksjoner.

VED SISTE KORSVEI – ENDEN ER NÆR

Hvem er du, og hvor mange personligheter er du i stand til å romme? Valgene er mange, og ingen ønsker vel å begrense mulighetene eller avsløre sider ved seg selv som ikke passer i øyeblikket.

Ulike valg preger oss, mulighetene venter hver eneste dag. Det kan handle om å fortsette utdannelsen eller ikke, gifte seg og få barn eller la være. Og de små og ubetydelige valgene kan være like avgjørende som de store valgene.

Ibsen så det imidlertid ikke som sin oppgave å gi svar: «Jeg spørger kun ...», sa han.

Erik H. Edvardsen

«Jeg skriver alltid om noe gjennomlevd – om ikke direkte opplevd»

Litt om dikteren Henrik Ibsen og hans dramatiske univers

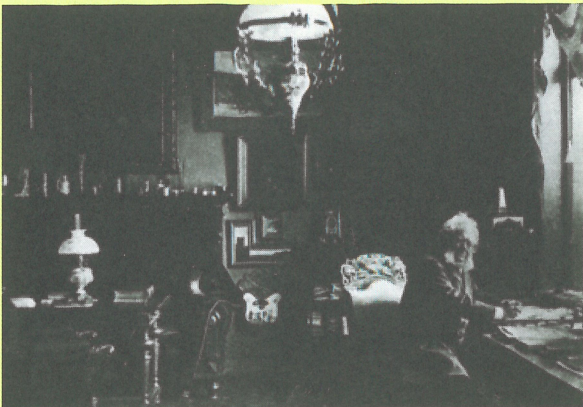
Vi skal ikke forveksle Henrik Ibsen med Peer Gynt, men det finnes likhetstrekk. Ibsen forlot Norge i 1864 for å prøve lykken i utlandet. Han skyldte penger og hadde blitt skandalisert i pressen, særlig for lystspillet *Kjærlighedens Komædie*. Ved avreise fikk Ibsen også tollerne til å skrive i passet at han var doktor philos, noe han slett ikke var, men han tenkte vel kanskje at en slik tittel ville gi ham større muligheter i utlandet?

Peer Gynt påsto overfor Dovregubbens datter at han var kongssønn, at moren het dronning Åse og at gården hjemme var et slott. Drømmen om å bli kronet til keiser var også levende i Peer Gynt, men for å lykkes måtte han ut av landet.

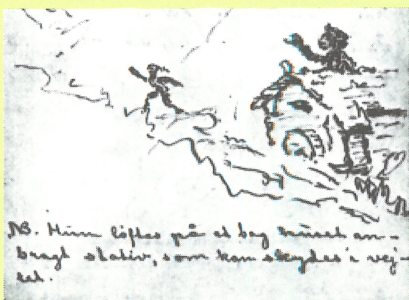
Både Peer Gynt og Ibsen satte seg ærgjerrige mål. Under arbeidet med Peer Gynt fikk Ibsen høre av en venn at alt hans strev ville være glemt om hundre år.

Ibsen reagerte med raseri og skrek: «Vik fra meg med din metafysikk. Tar du fra meg evigheten, tar du fra meg alt.»

Erik H. Edvardsen

Henrik Ibsen i sitt arbeidsværelse

Ibsens egen sceneanvisning forklarer hvordan han selv hadde tenkt seg mor Åse plassert på levernhustaket

Henrik Ibsen og Sigmund Freud

Gjennom hele sitt forfatterskap var Ibsen opptatt av hvordan mennesket blir **formet** gjennom sin oppvekst. Den berømte psykoanalytikeren Sigmund Freud var en ivrig leser av Ibsens tekster. Freuds **teorier** viser hvordan barndommen påvirker hele vår **personlighetsdannelse**. Og Freud kan godt ha funnet en modell for **sin** lære i Peer Gynt. Ibsen skrev sitt berømte drama ca. 25 år **før** Freud lanserte sin banebrytende forskning om barndommens betydning for det voksne mennesket.

IBSENS SKUESPILL:

- CATILINA (1850)
- KÆMPEHØJEN (1850)
- SANCTHANSNATTEN (1853)
- FRU INGER TIL ØSTERAAD (1855)
- GILDET PAA SOLHOUG (1856)
- OLAF LILJEKRANS (1857)
- HÆRMENDENE PÅ HELGELAND (1858)
- KJÆRLIGHEDENS KOMEDIE (1862)
- KONGSEMNERNE (1863)
- BRAND (1866)
- PEER GYNT (1867)
- DE UNGES FORBUND (1869)
- KEJSER OG GALILÆER (1873)
- SAMFUNDETS STØTTER (1877)
- ET DUKKEHJEM (1879)
- GENGANGERE (1881)
- EN FOLKEFIENDE (1882)
- VILDANDEN (1884)
- ROSMERSHOLM (1886)
- FRUEN FRA HAVET (1888)
- HEDDA GABLER (1890)
- BYGGMESTER SOLNESS (1893)
- LILLE EYOLF (1894)
- JOHN GABRIEL BORKMAN (1896)
- NÅR VI DØDE VÅGNER (1899)

EN FORESTILLING FOR UNGDOM

Åse, en bondemanns enke
Peer Gynt, hennes sønn
Solveig, datter av et par innflytterfolk
Brudgommen Mads Moen
En grønnkledd kvinne
Dovregubben
Bøygen
Monsieur Ballon, reisende herre
Anitra, en beduinhøvdinges datter
Begriffenfeldt, professor, dr.phil., forstander for dårekisten i Kairo
En kokk.....
Hardingfele og bratsj.....

AGNETE G. HAALAND

SYNNØVE S. BJØRSET

MANUS: HENRIK IBSEN. BEARBEIDING: METTE BRANTZEG OG AGNETE G. HAALAND.
REGI: METTE BRANTZEG. MUSIKK: SYNNØVE S. BJØRSET. SCENOGRAFISK KONSULENT:
INGHILD KARLSEN. MUSIKALSK KONSULENT: HEGE RIMESTAD.
FORESTILLINGEN VARER 55 MINUTTER. PREMIERE: JUNI 2005

Foto: Trygve Schønfelder

AGNETE G. HAALAND har gjort stor internasjonal suksess med sine monologer. Hennes kritikerroste forestilling *Florence Nightingale – kvinne i krig* har vært spilt for over 80 000

mennesker i Norge, Sverige, Finland, Danmark, Færøyane, England, Spania, Chile og USA. Hun høstet strålende kritikker som *Nora* i *Et Dukkehjem* ved China National Experimental Theatre i Beijing. Hun har spilt store roller i en rekke TV-serier i NRK.

METTE BRANTZEG har bla. vunnet Scenario –89 for årets beste enakter med forestillingen *Nitusenbyen* som hun var manusforfatter og instruktør for. Hun har regissert 12 monologer

– Bla. *Peer – ene og alene* – med skuespiller Knut Walle for HT / Festspillene i Nord Norge (1994) Av dramatiseringer nevnes *Kalevala* og *Via Dolorosa*. Hun har vært medlem av Sampo Teater i 9 år og teatersjef ved Sogn og Fjordane Teater. Hun er nå frilans regissør.

Thalias Døtre ble etablert av Agnete G. Haaland i 1990. *Peer Gynt* er gruppens niende produksjon. Tidligere produksjoner inkluderer:

- *Florence Nightingale – kvinne i krig* (regi: Anne-Karen Hytten)
- *Florence Nightingale – woman at war* (engelsk versjon)
- *Mozart og Salieri* (regi: Hilde Andersen)
- *To piker og et piano på vift* – En musikalsk cabaret
- *11 Døgn* – En menneskerettighetsfortelling for fire musikere og en skuespiller
- *Nordens Blåe Blome – eit musikalsk møte med Karin Boye* (regi: Anne-Karen Hytten)
- *Die Flagstad* – En monolog om Kirsten Flagstad laget i samarbeid med Agder Teater (regi: Bentein Baardson)
- *Apepike* – Et barnestykke basert på det kinesiske eventyret Apenes konge. (Regi: Anne-Karen Hytten)

Forestillingen er støttet av Nasjonalkomiteen for Ibsen-satsingen, Fritt Ord, Fond for Utøvende Kunstnere, Norsk Kulturråd og Norsk Skuespillerforbund. Forestillingen kan bestilles hos: Thalias Døtre, Olav Kyrresgate 3, 0273 Oslo, tlf. 22 55 32 94. agnetegh@online.no • <http://home.online.no/~agnetegh/>

Foto: Kari Løvås

SYNNØVE S. BJØRSET er en av våre aller fremste unge folkemusikere. Hun har mottatt en rekke priser for sitt hardingfelespill, og i 2003 vant hun Spellemannprisen med gruppen Majorstuen. Hun gikk ut av Norges Musikkhøgskole i 2004.

HEGE RIMESTAD har komponert musikk til en rekke danse- og teaterforestillinger.

INGHILD KARLSEN har representert Norge ved flere biennaler og vært festspillutstillere ved Festspillene i Bergen.

ERIK H. EDVARSDEN er leder av Ibsen Museet i Oslo. Han har bla. skrevet bøkene *Henrik Ibsen om seg selv* (2001) og *Ibsens Christiania* (2003).